

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

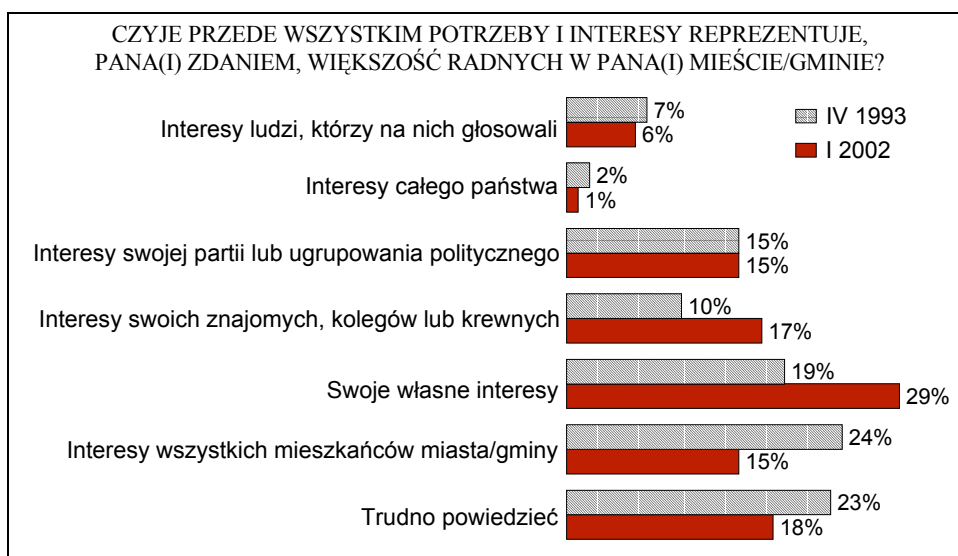
BS/36/2002

MOJA MIEJSCOWOŚĆ - OCENY PRZED WYBORAMI SAMORZĄDOWYMI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY 2002

- Polacy są na ogół zadowoleni z miejscowości, w której obecnie mieszkają. Zdecydowana większość ankietowanych w mniejszym lub większym stopniu akceptuje swoje miejsce zamieszkania (88%, w tym 67% jest z niego w pełni zadowolonych).
- Blisko połowa badanych (45%) ocenia, że w ciągu ostatnich czterech lat, a więc w czasie kadencji samorządu mającego ustąpić jesienią, sytuacja w ich miejscowości nie uległa większym zmianom. Niemal jedna trzecia (31%) uważa, że sytuacja w ich miejscowości się poprawiła, a jedna piąta (21%) - że uległa zmianie na gorsze.
- Zdaniem ponad połowy ankietowanych (53%) jednoznacznie na lepsze zmienił się w ciągu ostatnich czterech lat jedynie wygląd ich miejscowości. Raczej na korzyść ocenione zostały zmiany w zakresie utrzymania porządku - czystości ulic, miejsc publicznych i wywozu śmieci (39%). Do najczęściej wskazywanych zmian na gorsze należą: sytuacja na lokalnym rynku pracy (88%), stan dróg (50%), sytuacja w służbie zdrowia (49%) oraz szkolnictwie i edukacji (31%), a także w zakresie bezpieczeństwa obywateli (31%) i pomocy dla najuboższych (34%).
- Odchodzące władze samorządowe oceniane są krytycznie. O pracy radnych częściej wyrażano opinie raczej negatywne niż pozytywne. Dwie piąte badanych (41%) uważa, że pieniądze, którymi dysponują samorządy, są wydatkowane w sposób niewłaściwy, a nieco ponad jedna czwarta (29%) jest przeciwnego zdania. W porównaniu z rokiem 1993 wzrósł odsetek osób przekonanych, że radni reprezentują wyłącznie swoje własne interesy oraz że w samorządach panuje nepotyzm.

- Ponad dwie piąte badanych (43%) wolałoby w jesiennych wyborach głosować na kandydatów niezwiązanych z obecnymi władzami gminy lub miasta, a niespełna jedna czwarta (24%) chciałby poprzeć obecne władze.

Parlament ostatecznie zdecydował, że wybory samorządowe odbędą się jesienią, a głosy będą przeliczane metodą d'Hondta, korzystną dla dużych ugrupowań. W jednym z ostatnich sondaży¹ zapytaliśmy ankietowanych o postrzeganie władz samorządowych, a także o ocenę sposobu funkcjonowania samorządności w naszym kraju. Jakie problemy lokalne - zdaniem badanych - udało się odchodzącym władzom samorządowym rozwiązać w ciągu ostatnich czterech lat lub przynajmniej przybliżyć do rozwiązania? W jakich dziedzinach życia społecznego sytuacja w tym okresie poprawiła się, a w jakich pogorszyła?

CZY JESTEŚMY ZADOWOLENI ZE SWOJEJ MIEJSCOWOŚCI

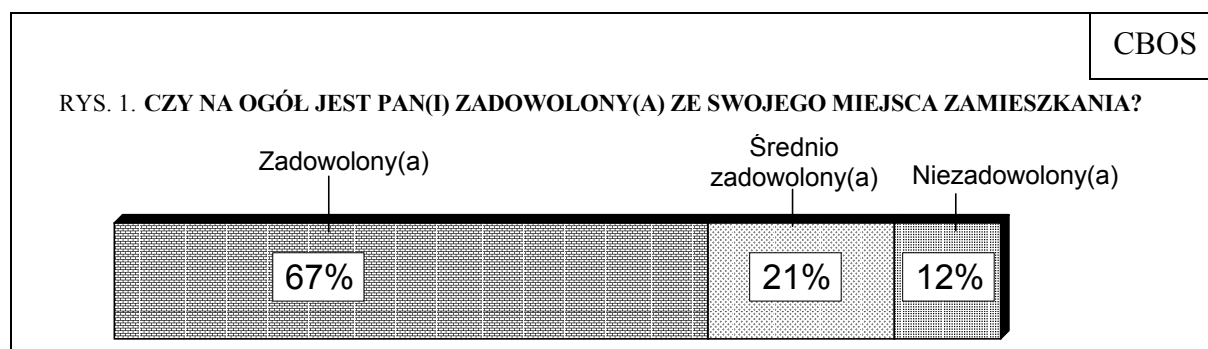
Zdecydowana większość Polaków jest zadowolona z miejscowości, w której obecnie mieszka. Podobnie jak w grudniu 1996 roku, zadowolenie z tego wyraża ponad cztery piąte ankietowanych. W stosunku do lat dziewięćdziesiątych obserwujemy jedynie nieznaczną zmianę intensywności tego zadowolenia - minimalny spadek odsetka osób bardzo zadowolonych i taki sam wzrost liczby raczej zadowolonych. Tylko 13% badanych jest niezadowolonych ze swojej miejscowości - odsetek ten utrzymuje się na niezmiennym poziomie prawie od początku okresu transformacji.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (140) przeprowadzono w dniach 10-14 stycznia 2002 roku na liczącej 973 osoby reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a) czy też niezadowolony(a) z tego, że mieszka Pan(i) w tej miejscowości?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	VI 1992	IV 1993	XII 1996	I 2002
	w procentach			
Bardzo zadowolony(a)	33	34	35	30
Raczej zadowolony(a)	50	49	51	54
Raczej niezadowolony(a)	10	10	9	9
Bardzo niezadowolony(a)	4	5	3	4
Trudno powiedzieć	3	2	2	3

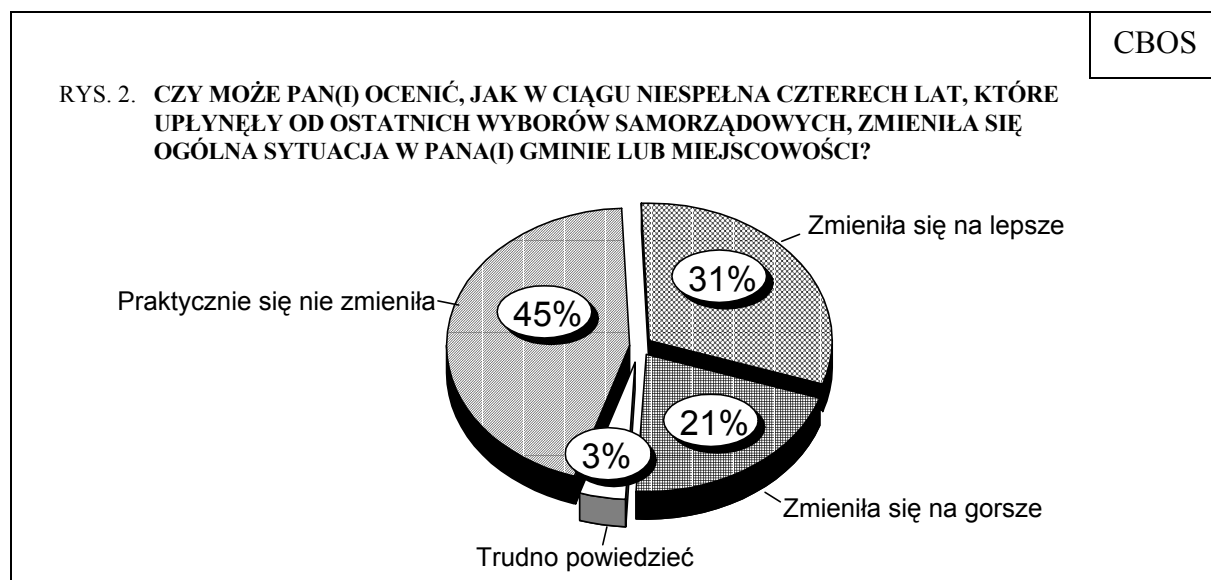
Deklaracje zadowolenia z własnej miejscowości przedstawiają się nieco inaczej, jeśli pytamy w sposób bardziej ogólny o zadowolenie z miejsca zamieszkania, a wybór, jakiego dokonują ankietowani, jest mniej zdecydowany i ostry. W grudniu ubiegłego roku² badając poziom zadowolenia Polaków z różnych aspektów ich życia, zapytaliśmy także o satysfakcję z tego, gdzie mieszkają. Odpowiadając na tak sformułowane pytanie 67% badanych wyraziło zadowolenie z miejsca zamieszkania, 21% określiło swoje zadowolenie jako średnie, a 12% (niemal tyle samo co w poprzednim pytaniu) stwierdziło, że obecne miejsce zamieszkania ich nie satysfakcjonuje.

Można zatem powiedzieć, że ponad cztery piąte Polaków w mniejszym lub większym stopniu akceptuje swoje miejsce zamieszkania, w tym dwie trzecie jest z niego w pełni zadowolonych, a mniej więcej co ósmy źle się czuje w miejscu, w którym obecnie mieszka.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (139), 7-10 grudnia 2001, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłych Polaków (N=960).

Blisko połowa badanych (45%) ocenia, że w ciągu ostatnich czterech lat, a więc w czasie kadencji samorządu mającego ustąpić jesienią, sytuacja w ich miejscowości praktycznie się nie zmieniła. Niemal co trzeci respondent (31%) uważa, że sytuacja w jego miejscowości się poprawiła, a co piąty (21%) - że uległa zmianie na gorsze.

Zmiany, jakie w ostatnich czterech latach dokonały się w gminie lub miejscowości respondenta, relatywnie najlepiej oceniają mieszkańcy wsi oraz największych aglomeracji. Najmniej korzystnych zmian dostrzegają mieszkańcy miast najmniejszych (do 20 tys. ludności) i średnich (od 20 do 100 tys. ludności).

Tabela 2

Wielkość miejscowości	Czy może Pan(i) ocenić, jak w ciągu niespełna czterech lat, które upłynęły od ostatnich wyborów samorządowych, zmieniła się ogólna sytuacja w Pana(i) gminie lub miejscowości?			
	Zmieniła się na lepsze	Praktycznie się nie zmieniła	Zmieniła się na gorsze	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Wieś	34	46	18	2
Miasto do 20 tys. mieszkańców	24	50	22	4
- od 20 tys. do 100 tys.	28	43	23	6
- od 101 tys. do 500 tys.	31	42	24	4
- 501 tys. i więcej	33	41	20	6

Jednak jeśli badani dokonują bilansu zmian w ich miejscu zamieszkania w dłuższej perspektywie czasowej, wówczas częściej wyrażają opinie pozytywne. Ponad dwie piąte ankietowanych (41%) uważa, że od początku przemian ustrojowych, ogólnie rzecz biorąc, w ich miejscowości zmieniło się na lepsze, jedna czwarta (25%) uznaje, że w zasadzie nic się nie zmieniło. Zmianę na gorsze konstatuje 29% badanych.

Tabela 3

Patrząc z dalszej perspektywy - od roku 1989 - czy, Pana(i) zdaniem, w Pana(i) miejscowości:	Wskazania respondentów według terminów badań						
	VI 1992	IV 1993	IX 1996	XII 1996	V 1997	IV 1999	I 2002
	w procentach						
- zmieniło się na lepsze	34	41	54	64	56	49	41
- praktycznie nic się nie zmieniło	32	27	23	20	16	19	25
- zmieniło się na gorsze	30	30	16	12	23	29	29
Trudno powiedzieć	4	2	7	4	5	3	5

Obecne opinie na temat zmian w najbliższym otoczeniu ankietowanych nie należą jednak do najlepszych. Dużo lepiej zmiany te oceniano w połowie lat dziewięćdziesiątych - najwyższy poziom ocen pozytywnych odnotowaliśmy w 1996 roku, kiedy blisko dwie trzecie ankietowanych postrzegało zmiany zachodzące w ich miejscowości od początku transformacji jako korzystne. (Także w innych wymiarach życia społecznego opinie z początku drugiej połowy lat dziewięćdziesiątych są najlepsze.) Od tej pory odsetek pozytywnych ocen systematycznie się zmniejszał, a liczba opinii krytycznych wzrosła do poziomu z początkowego okresu przemian ustrojowych.

Jeśli chodzi o oceny w dłuższej perspektywie czasowej, najwięcej korzystnych zmian we własnej miejscowości dostrzegają ankietowani mieszkający w największych aglomeracjach - niemal połowa uważa, że od 1989 roku w ich mieście dużo zmieniło się na lepsze. Natomiast najrzadziej korzystne zmiany w swoim najbliższym otoczeniu dostrzegają mieszkańcy najmniejszych miast oraz wsi - tylko nieco ponad jedna trzecia badanych z tych grup dostrzega zmiany na lepsze.

Tabela 4

Wielkość miejscowości	Patrząc z dalszej perspektywy - od roku 1989 - czy, Pana(i) zdaniem, w Pana(i) miejscowości:			
	zmieniło się na lepsze	praktycznie nic się nie zmieniło	zmieniło się na gorsze	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Wieś	37	31	27	4
Miasto do 20 tys. mieszkańców	36	29	32	3
- od 20 tys. do 100 tys.	43	19	29	9
- od 101 tys. do 500 tys.	44	21	30	5
- 501 tys. i więcej	48	19	26	7

Warto zauważyć, że oceny długookresowe rozkładają się nieco inaczej niż oceny dotyczące ostatniego czteroletnia. Bilans ostatnich trzynastu lat wypada w zasadzie tym lepiej, im większa jest miejscowość, w której mieszka respondent. Tymczasem najwięcej pozytywnych opinii dotyczących ostatnich czterech lat wyrażają nie tylko mieszkańcy największych aglomeracji, ale także mieszkańcy wsi. Może to oznaczać, że oceny długofalowe są dokonywane przede wszystkim przez pryzmat korzyści lub strat, jakie przyniósł cały okres transformacji, w mniejszym stopniu zaś rzutują na nie oceny empiryczne dotyczące ostatniego okresu i najbliższego otoczenia. Mieszkańcy wsi postrzegają siebie jako tych, którzy generalnie stracili na transformacji, choć w ostatnich latach zmiany na korzyść dostrzegają relatywnie dość często.

O PROBLEMACH MIAST LUB WSI RESPONDENTÓW

Zdaniem ankietowanych jednoznacznie na korzyść zmienił się w ciągu ostatnich czterech lat wygląd ich miejscowości. Jako raczej pozytywne badani ocenili również zmiany w zakresie utrzymania porządku, a więc czystości ulic i miejsc publicznych, a także wywozu śmieci. Częściej korzystne niż niekorzystne opinie dotyczyły także wysiłków, jakie władze samorządowe kończące w tym roku kadencję podejmowały na rzecz ochrony środowiska naturalnego. W mijających czterech latach władze samorządowe raczej zbliżały się do rozwiązania problemu zaopatrzenia w wodę i budowy wodociągów, niż zaniedbywały te sprawy. Poprawę odnotowano także w komunikacji miejskiej oraz w zakresie kanalizacji.

Niejednoznacznie oceniona została komunikacja z innymi miejscowościami - tyle samo respondentów zauważa zmianę na lepsze, co diagnozuje pogorszenie sytuacji. Niejednoznacznie oceniono również pracę urzędów administracji publicznej w ostatnich czterech latach.

Tabela 5

Czy może Pan(i) ocenić, jak w ciągu niespełna czterech lat, które upłynęły od ostatnich wyborów samorządowych, w Pana(i) gminie lub miejscowości zmienił(a/ły) się:	Na lepsze	Praktycznie się nie zmienił (ła/ło)	Na gorsze	Trudno powiedzieć
	w procentach			
- wygląd miejscowości	53	38	8	2
- czystość ulic i miejsc publicznych oraz sytuacja w zakresie wywozu śmieci	39	46	12	4
- stan środowiska naturalnego	28	50	13	10
- zaopatrzenie w wodę	27	62	7	5
- komunikacja miejska	24	42	12	22
- komunikacja z innymi miejscowościami	21	42	21	15
- sytuacja w zakresie kanalizacji	21	60	7	12
- stan dróg	21	25	50	4
- bezpieczeństwo obywateli	19	44	31	5
- sytuacja w służbie zdrowia	18	27	49	6
- sytuacja w szkolnictwie, oświacie	16	31	31	22
- pomoc publiczna dla najuboższych	14	29	34	23
- sytuacja mieszkaniowa	13	52	24	11
- praca urzędów administracji publicznej	14	50	14	22
- praca radnych	8	38	19	35
- gospodarowanie gruntami przez władze samorządowe	5	36	16	43
- sytuacja na rynku pracy (możliwość znalezienia pracy)	1	10	88	2

W pozostałych dziedzinach życia społecznego ankietowani częściej konstatowali raczej pogorszenie sytuacji w ciągu ostatniego czteroletnia niż jej poprawę. Zdaniem badanych najbardziej pogorszyła się sytuacja na rynku pracy - aż 88% Polaków twierdzi, że w ich miejscowości trudniej jest obecnie o pracę niż cztery lata temu. Połowa badanych uważa także,

iż w tym okresie pogorszył się stan dróg. Blisko połowa respondentów konstatuje pogorszenie sytuacji w służbie zdrowia, a zatem w ich ocenie reforma tej dziedziny życia społecznego nie przyniosła spodziewanych rezultatów. Blisko jedna trzecia ankietowanych zauważa pogorszenie sytuacji w innej reformowanej dziedzinie - szkolnictwie i edukacji. Ponad jedna trzecia uważa, że pogorszyła się sytuacja w zakresie pomocy publicznej dla najuboższych. Nieco mniejszy odsetek badanych sądzi, że w ostatnich czterech latach zmniejszyło się poczucie bezpieczeństwa obywateli. Niemal jedna czwarta respondentów konstatuje pogorszenie sytuacji mieszkaniowej w ich miejscu zamieszkania. Więcej negatywnych niż pozytywnych opinii wyrażano na temat pracy radnych, a także gospodarowania gruntami przez samorządy.

Najmniej zmian badani zauważali w zakresie spraw związanych z infrastrukturą: zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, sytuacji mieszkaniowej obywateli. Zdaniem ankietowanych raczej nie zmieniła się także jakość pracy urzędów administracji publicznej, bez zmian pozostaje również stan środowiska naturalnego. W odniesieniu do tych dziedzin życia społecznego co najmniej połowa ankietowanych twierdzi, że w tej kadencji samorządów w zasadzie nic się nie zmieniło. Najtrudniej było badanym ocenić zmiany w takich dziedzinach, jak praca radnych oraz gospodarowanie gruntami przez samorządy.

Pogorszenie sytuacji na rynku pracy konstatują mieszkańcy wszystkich miejscowości, niezależnie od ich wielkości - relatywnie najczęściej badani mieszkający w miastach najmniejszych (do 20 tys. ludności) oraz średnich (od 101 do 500 tys. ludności). O sytuacji w reformowanych dziedzinach życia - służbie zdrowia i szkolnictwie najbardziej krytyczne opinie wyrażają mieszkańcy największych aglomeracji. Również sytuację mieszkaniową, a także poziom bezpieczeństwa obywateli najgorzej oceniają mieszkańcy największych miast. W tym ostatnim przypadku krytycyzm mierzony częstością opinii negatywnych jest wprost proporcjonalny do wielkości miejscowości.

Tabela 6

Czy może Pan(i) ocenić, jak w ciągu niespełna czterech lat, które upłynęły od ostatnich wyborów samorządowych, w Pana(i) gminie lub miejscowości zmieniła(ło/ł) się:	Na lepsze	Praktycznie się nie zmieniła(ło/ł)	Na gorsze	Trudno powiedzieć
	w procentach			
- sytuacja mieszkaniowa				
Wieś	10	67	12	11
Miasto do 20 tys. mieszkańców	12	56	25	7
- od 20 tys. do 100 tys.	13	49	27	11
- od 101 tys. do 500 tys.	13	38	36	13
- 501 tys. i więcej	24	29	35	13
- sytuacja w służbie zdrowia				
Wieś	24	32	40	3
Miasto do 20 tys. mieszkańców	11	29	54	6
- od 20 tys. do 100 tys.	20	22	52	6
- od 101 tys. do 500 tys.	14	23	54	9
- 501 tys. i więcej	7	24	59	10
- sytuacja w szkolnictwie, oświacie				
Wieś	20	33	28	20
Miasto do 20 tys. mieszkańców	16	38	26	21
- od 20 tys. do 100 tys.	15	30	27	28
- od 101 tys. do 500 tys.	13	32	35	20
- 501 tys. i więcej	8	21	45	26
- sytuacja na rynku pracy (możliwość znalezienia pracy)				
Wieś	1	12	85	2
Miasto do 20 tys. mieszkańców	0	5	92	2
- od 20 tys. do 100 tys.	0	10	87	3
- od 101 tys. do 500 tys.	1	8	90	1
- 501 tys. i więcej	0	9	86	6
- bezpieczeństwo obywateli				
Wieś	16	53	26	5
Miasto do 20 tys. mieszkańców	14	52	28	6
- od 20 tys. do 100 tys.	23	39	33	6
- od 101 tys. do 500 tys.	24	34	37	5
- 501 tys. i więcej	22	32	41	6
- pomoc publiczna dla najuboższych				
Wieś	10	36	36	18
Miasto do 20 tys. mieszkańców	16	29	38	17
- od 20 tys. do 100 tys.	14	29	31	27
- od 101 tys. do 500 tys.	20	17	36	27
- 501 tys. i więcej	18	29	29	24
- praca radnych				
Wieś	10	50	16	23
Miasto do 20 tys. mieszkańców	2	28	31	40
- od 20 tys. do 100 tys.	10	37	13	40
- od 101 tys. do 500 tys.	10	25	21	45
- 501 tys. i więcej	5	30	25	40
- praca urzędów administracji publicznej				
Wieś	13	54	12	21
Miasto do 20 tys. mieszkańców	10	61	11	18
- od 20 tys. do 100 tys.	18	48	10	24
- od 101 tys. do 500 tys.	14	45	18	24
- 501 tys. i więcej	9	41	26	24

Tabela 6 cd.

		w procentach			
- gospodarowanie gruntami przez władze samorządowe					
Wieś	7	44	13	36	
Miasto do 20 tys. mieszkańców	4	49	12	35	
- od 20 tys. do 100 tys.	3	33	14	50	
- od 101 tys. do 500 tys.	5	27	20	48	
- 501 tys. i więcej	1	15	31	53	
- stan dróg					
Wieś	27	24	48	2	
Miasto do 20 tys. mieszkańców	14	21	60	6	
- od 20 tys. do 100 tys.	23	27	43	7	
- od 101 tys. do 500 tys.	18	25	53	4	
- 501 tys. i więcej	15	30	53	2	
- komunikacja miejska					
Wieś	15	40	11	34	
Miasto do 20 tys. mieszkańców	13	40	13	34	
- od 20 tys. do 100 tys.	28	46	9	16	
- od 101 tys. do 500 tys.	29	45	15	11	
- 501 tys. i więcej	43	38	11	8	
- komunikacja z innymi miejscowościami					
Wieś	20	47	28	5	
Miasto do 20 tys. mieszkańców	17	46	25	11	
- od 20 tys. do 100 tys.	28	39	15	19	
- od 101 tys. do 500 tys.	22	39	14	26	
- 501 tys. i więcej	17	35	20	28	
- stan środowiska naturalnego					
Wieś	20	63	10	7	
Miasto do 20 tys. mieszkańców	35	55	7	3	
- od 20 tys. do 100 tys.	29	48	10	13	
- od 101 tys. do 500 tys.	36	34	15	14	
- 501 tys. i więcej	26	35	26	14	
- zaopatrzenie w wodę					
Wieś	33	56	7	4	
Miasto do 20 tys. mieszkańców	19	66	9	6	
- od 20 tys. do 100 tys.	27	65	3	5	
- od 101 tys. do 500 tys.	26	59	7	8	
- 501 tys. i więcej	17	73	8	2	
- sytuacja w zakresie kanalizacji					
Wieś	12	65	11	12	
Miasto do 20 tys. mieszkańców	30	61	1	7	
- od 20 tys. do 100 tys.	32	50	4	14	
- od 101 tys. do 500 tys.	25	56	6	14	
- 501 tys. i więcej	15	65	7	12	
- czystość ulic i miejsc publicznych oraz sytuacja w zakresie wywozu śmieci					
Wieś	38	46	9	7	
Miasto do 20 tys. mieszkańców	42	42	13	4	
- od 20 tys. do 100 tys.	47	41	11	1	
- od 101 tys. do 500 tys.	40	44	15	2	
- 501 tys. i więcej	23	60	16	1	
- wygląd miejscowości					
Wieś	40	51	6	2	
Miasto do 20 tys. mieszkańców	53	38	8	0	
- od 20 tys. do 100 tys.	58	29	11	2	
- od 101 tys. do 500 tys.	64	28	8	1	
- 501 tys. i więcej	65	24	7	3	

Sytuacja w infrastrukturze nie jest jednoznacznie postrzegana. Najwięcej negatywnych opinii wyrażano na temat utrzymania dróg i inwestycji w drogownictwie - zmiany w tym zakresie najgorzej oceniają mieszkańcy najmniejszych miast. Z kolei pozytywne zmiany w infrastrukturze częściej dostrzegają ci, którzy zapewne dopiero teraz otrzymują dostęp do niektórych udogodnień cywilizacyjnych. Jedna trzecia mieszkańców wsi zauważa zmiany na lepsze w zaopatrzeniu w wodę. Poprawę w zakresie kanalizacji oraz wywozu śmieci, a także dbałości o czystość miejsc publicznych najczęściej konstatują mieszkańcy miast do 100 tys. ludności. Korzystne zmiany w komunikacji z innymi miejscowościami zauważają mieszkańcy dużych, choć nie największych miast (od 20 do 500 tys. ludności), natomiast osoby mieszkające w najmniejszych miastach oraz na wsi częściej są zdania, że z ich miejscowości pogorszyły się możliwości podróżowania. Polepszenie sytuacji w komunikacji miejskiej odnotowują przede wszystkim mieszkańcy największych aglomeracji. Badani mieszkający w największych miastach najczęściej są zadowoleni z poprawy ogólnego wyglądu ich miejscowości. Pod tym względem tylko mieszkańcy wsi nieco częściej są zdania, że w ciągu ostatnich czterech lat nic się u nich nie zmieniło, niż zauważają zmiany na lepsze.

Jeśli chodzi o pracę urzędów administracji publicznej, najgorzej oceniają ją mieszkańcy dużych miast (powyżej 100 tys. ludności). Podobnie jest z oceną gospodarowania gruntami przez władze samorządowe - najbardziej krytycznie zapatrują się na to mieszkańcy dużych miast. Natomiast negatywne opinie o pracy radnych najczęściej wyrażają mieszkańcy miast najmniejszych i największych.

Poprosiliśmy również ankietowanych, by z listy możliwych problemów wybrali te, które według nich są najbardziej bolesne i dotkliwe dla ich współmieszkańców. Jak można było oczekiwać, jako największy problem badani zdecydowanie najczęściej wskazywali trudną sytuację na rynku pracy w ich miejscowości. Mniej więcej po dwie piąte ankietowanych do najbardziej istotnych kwestii zaliczyło sytuację w służbie zdrowia oraz stan dróg. Nieco mniej niż jedna trzecia badanych uznała, że najważniejszą bolączką w ich miejscowości jest złe funkcjonowanie systemu pomocy publicznej dla najuboższych. Jedna czwarta uważa, że do największych problemów należy sytuacja mieszkaniowa ich współobywateli. Ponad jedna piąta

respondentów uznała, że ważny jest także problem bezpieczeństwa obywateli, nieco mniejszy odsetek do największych bolączek zaliczył sytuację w szkolnictwie.

W porównaniu z ocenami badanych sprzed dziewięciu lat wyżej na liście największych problemów w ich miejscowości znalazła się sytuacja w służbie zdrowia, natomiast wyraźnie straciła na znaczeniu ochrona środowiska naturalnego.

		CBOS
Które z tych spraw są, Pana(i) zdaniem, największą bolączką w miejscowości lub gminie, w której Pan(i) mieszka? Proszę wybrać nie więcej niż cztery odpowiedzi		
Sytuacja na rynku pracy (możliwość znalezienia pracy)	85%	
Sytuacja w służbie zdrowia	43%	
Stan dróg	38%	
Pomoc publiczna dla najuboższych	29%	
Sytuacja mieszkaniowa obywateli	25%	
Sytuacja w zakresie bezpieczeństwa obywateli	21%	
Sytuacja w szkolnictwie, oświacie	18%	
Praca radnych	9%	
Sytuacja w zakresie kanalizacji	9%	
Praca urzędów administracji publicznej	9%	
Komunikacja z innymi miejscowościami	8%	
Czystość ulic i miejsc publicznych oraz sytuacja w zakresie wywozu śmieci	8%	
Wygląd miejscowości	7%	
Sytuacja w gospodarowaniu gruntami przez władze samorządowe	7%	
Komunikacja miejska	4%	
Sytuacja w ochronie środowiska naturalnego	5%	
Sytuacja w zaopatrzeniu w wodę	3%	
Inna sprawa	2%	
Trudno powiedzieć	4%	

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

ZAINTERESOWANIE WYBORAMI SAMORZĄDOWYMI I OCENA ICH RANGI

Wprawdzie do wyborów pozostało jeszcze kilka miesięcy, jednak warto wiedzieć, czy Polacy interesują się tym wydarzeniem politycznym, czy wybory samorządowe są dla nich ważne, czy w ich ocenie ranga wyborów samorządowych jest wyższa czy też niższa niż w pierwszym okresie transformacji.

W porównaniu z deklaracjami sprzed poprzednich wyborów samorządowych obecnie zainteresowanie wyborami jest mniejsze - nieco ponad dwie piąte badanych (42%) deklaruje, że wybory samorządowe ich interesują, podczas gdy w 1998 roku wyraźnie więcej osób było nimi zainteresowanych. Trzeba jednak zastrzec, że obecne deklaracje zostały złożone wcześniej - przynajmniej osiem miesięcy przed wyborami, co niewątpliwie może mieć kluczowe znaczenie dla poziomu zainteresowania.

Tabela 7

W tym roku odbędą się nowe wybory samorządowe do rad gminnych, powiatowych i sejmików wojewódzkich. Czy Pana(ią) wybory te:	Wskazania respondentów według terminów badań		
	VIII 1998	IX 1998	I 2002
	w procentach		
- bardzo interesują	11	15	8
- raczej interesują	39	48	34
- raczej nie interesują	24	23	31
- zupełnie nie interesują	23	12	23
Trudno powiedzieć	3	2	4

Odpowiedzi na inne pytanie pokazują, że wybory samorządowe mogły jednak stać się dla Polaków nieco mniej ważne niż kiedyś. Na tle wyborów prezydenckich i parlamentarnych ranga wyborów samorządowych jest w opinii wyborców nieco niższa niż w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych. O ile w porównaniu z deklaracjami z 1998 roku wybory prezydenckie, a także parlamentarne tylko nieznacznie straciły na znaczeniu (w obu przypadkach odnotowaliśmy 4-punktowy wzrost wskazań, że praktycznie nie mają one znaczenia), o tyle wybory samorządowe, oprócz wzrostu odsetka odpowiedzi zupełnie je dezawuuujących, rzadziej niż cztery lata temu są uznawane za bardzo ważne.

Tabela 8

Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają wybory*:	Wskazania respondentów według terminów badań	
	IX 1998	I 2002
	w procentach	
prezydenckie		
- bardzo ważne (1+2)	52	52
- raczej ważne (3+4+5)	27	24
- raczej mało ważne (6+7+8)	10	11
- praktycznie bez znaczenia (9+10)	7	11
Trudno powiedzieć	4	2
parlamentarne		
- bardzo ważne (1+2)	45	45
- raczej ważne (3+4+5)	32	30
- raczej mało ważne(6+7+8)	13	10
- praktycznie bez znaczenia (9+10)	7	11
Trudno powiedzieć	3	4
samorządowe		
- bardzo ważne (1+2)	45	37
- raczej ważne (3+4+5)	28	32
- raczej mało ważne(6+7+8)	15	15
- praktycznie bez znaczenia (9+10)	9	11
Trudno powiedzieć	3	5

* Odpowiadając na to pytanie badani posługiwali się 10-punktową skalą, na której 1 oznacza, że dane wybory uważają za bardzo ważne, a 10 - że praktycznie nie mają one dla nich znaczenia.

KRYTYCZNIE O WŁADZACH SAMORZĄDOWYCH

Niewątpliwie wpływ na społeczne postrzeganie wyborów samorządowych i ocenę ich znaczenia mogą mieć krytyczne opinie pokazujące nieprawidłowości w funkcjonowaniu samorządów, a także idei samorządności w Polsce. Wiele mówi się o nadmiernym rozroście liczby radnych i upolitycznieniu samorządów, o ich organizacji i rozmyciu odpowiedzialności radnych przed wyborcami. W prasie, radiu i telewizji pojawiają się informacje o wysokich wynagrodzeniach przedstawicieli samorządów, których apanaże często przewyższają zarobki najważniejszych osób w państwie. Jak te kwestie postrzegają Polacy?

Zdaniem ankietowanych większość radnych nie kieruje się w swym działaniu ideą dobra wspólnego i tylko sporadycznie troszczy się o interesy wszystkich mieszkańców danej gminy czy też wyborców, nie mówiąc o interesie państwa. W opinii badanych praca w samorządzie to dla większości radnych przede wszystkim droga do własnej kariery - w ocenie respondentów radni kierują się w swych działaniach przede wszystkim swoim własnym interesem (29% wskazań), a także interesem swoich znajomych, kolegów lub krewnych (17%). Nie

zapominają również o interesie ugrupowania, które ich wystawiło w wyborach, o interesach swoich partyjnych kolegów (15%). Oczywiście można powiedzieć, że wyborcy z reguły nie lubią polityków i dlatego z ochotą i pewnego rodzaju satysfakcją przypisują im nieczyste intencje. W tym przypadku najbardziej niepokojące jest jednak to, że w porównaniu z odpowiedziami z pierwszej połowy lat dziewięćdziesiątych obserwujemy wyraźny 10-punktowy wzrost odsetka osób przekonanych, że radni reprezentują wyłącznie swoje własne interesy, a ponadto 7-punktowy wzrost wskazań, że w samorządach panuje nepotyzm, ponieważ radni reprezentują także interesy swojej rodziny i znajomych. W porównaniu z rokiem 1993 znacznie zmalała natomiast liczba Polaków wierzących w sensowność idei samorządności i przekonanych, że radnym przyświeca przede wszystkim chęć pracy na rzecz wszystkich mieszkańców danej gminy czy miasta.

Tabela 9

Czyje przede wszystkim potrzeby i interesy reprezentuje, Pana(i) zdaniem, większość radnych w Pana(i) mieście/gminie?	Wskazania respondentów według terminów badań		Zmiany
	IV 1993	I 2002	
	w procentach		
Interesy ludzi, którzy na nich głosowali	7	6	-1
Interesy całego państwa	2	1	-1
Interesy swojej partii lub ugrupowania politycznego	15	15	0
Interesy swoich znajomych, kolegów lub krewnych	10	17	+7
Swoje własne interesy	19	29	+10
Interesy wszystkich mieszkańców miasta/gminy	24	15	-9
Trudno powiedzieć	23	18	-5

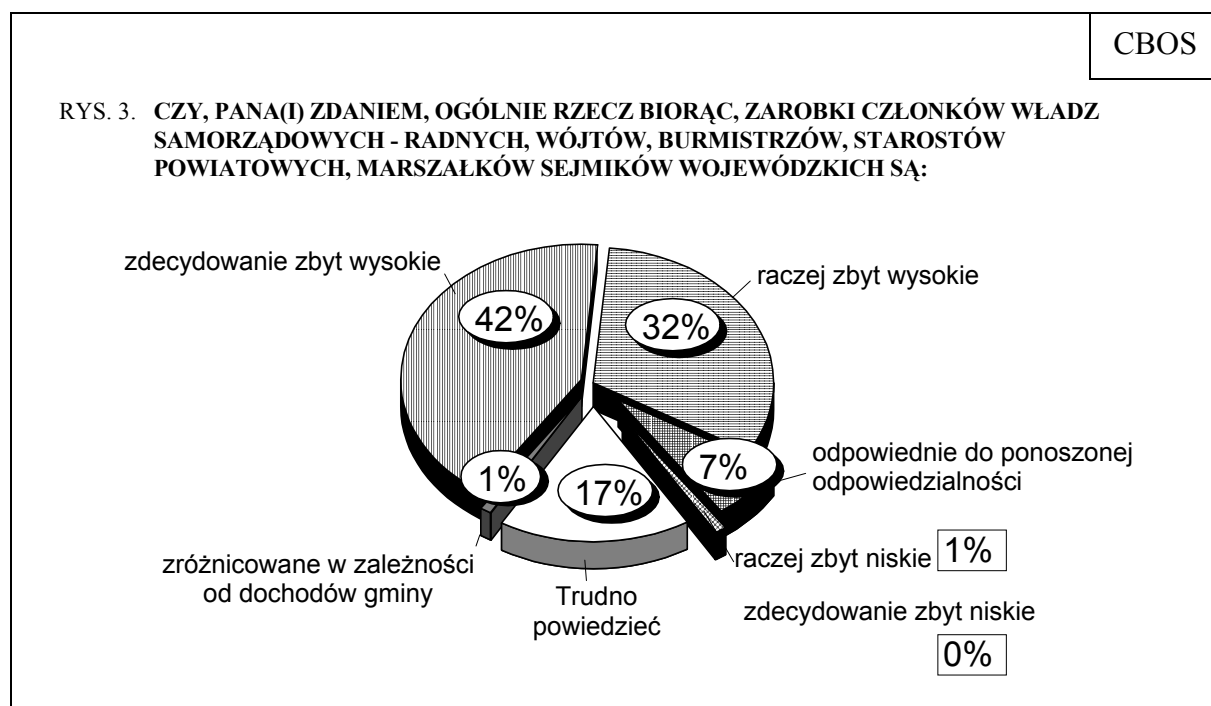
Polityka finansowa w samorządach także oceniana jest krytycznie. Większy odsetek badanych uznaje, że pieniądze, którymi dysponują władze ich gminy, są wydatkowane w sposób niewłaściwy (41%), niż pozytywnie ocenia celowość tych wydatków (29%). W stosunku do roku 1993 odnotowaliśmy 9-punktowy wzrost odsetka osób przekonanych o nieprawidłowościach finansowych bądź niecelowości wydatków w ich samorządach, natomiast odsetek uznających te wydatki za właściwe i trafne utrzymał się na tym samym poziomie.

Tabela 10

Czy, Pana(i) zdaniem, pieniądze, którymi dysponują władze Pana(i) gminy/miasta są właściwie wydawane czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	IV 1993*	I 2002
	w procentach	
Zdecydowanie właściwie	5	2
Raczej właściwie	26	27
Raczej niewłaściwie	21	28
Zdecydowanie niewłaściwie	11	13
Trudno powiedzieć	36	30

* W 1993 roku odpowiedzi brzmiały: zdecydowanie tak/ raczej tak/ raczej nie/ zdecydowanie nie/ Trudno powiedzieć.

Po publicznej dyskusji na temat zarobków władz samorządowych, podczas której ujawniono wynagrodzenia niektórych przedstawicieli samorządów, jest dość oczywiste, że większość Polaków (74%) uznaje apanaże członków władz samorządowych za zbyt wysokie, przy czym ponad dwie piąte wyraża tę opinię w sposób zdecydowany. Tylko 7% badanych uznaje, że zarobki samorządowców są właściwe i odpowiednie do ponoszonej odpowiedzialności.

RADY - KONTYNUACJA CZY ZMIANA

Ponad dwie piąte dorosłych Polaków (43%) wolałoby w wyborach samorządowych głosować na kandydatów, którzy nie są związani z obecnymi władzami miasta czy gminy. Jedna czwarta postawiłaby na rządy tej samej ekipy. W porównaniu z deklaracjami składanymi przed wyborami samorządowymi w latach 1994 i 1998 wyraźnie wyższy odsetek badanych jeszcze nie podjął decyzji w tej sprawie, zapewne w związku z tym jednoznaczne poparcie dla obecnie rządzących jest wyraźnie niższe.

Tabela 11

Czy w wyborach do rady Pana(i) miasta/gminy wolał(a)by Pan(i) głosować:	Wskazania respondentów według terminów badań		
	V 1994	IX 1998	I 2002
	w procentach		
- na kandydatów związanych z obecnymi władzami Pana(i) gminy/miasta	36	35	24
- na kandydatów niezwiązanych z obecnymi władzami Pana(i) gminy/miasta	45	47	43
Trudno powiedzieć	18	18	33

Blisko połowa potencjalnych wyborców chciałaby w nadchodzących wyborach głosować na innych kandydatów niż w poprzednich wyborach samorządowych. To dążenie wyborców do politycznego płodozmianu i zmiany rządzących w ich mieście czy gminie było charakterystyczne dla postaw Polaków zarówno w roku 1998, jak i 1994. Przed ostatnimi wyborami samorządowymi nieco wyższy był jednak odsetek wyborców stawiających raczej na polityczną i personalną stabilizację w samorządach.

Tabela 12

Czy w wyborach do rady Pana(i) miasta/gminy wolał(a)by Pan(i) głosować:	Wskazania respondentów według terminów badań		
	V 1994	IX 1998	I 2002
	w procentach		
- na kandydatów, na których głosował(a) Pan(i) w poprzednich wyborach samorządowych	21	30	21
- na innych kandydatów niż w poprzednich wyborach samorządowych	47	50	48
Trudno powiedzieć	31	20	31

Chęć głosowania na tych samych kandydatów co w poprzednich wyborach jest relatywnie wyższa w małych środowiskach - na wsi i w najmniejszych miastach, gdzie faktyczni i potencjalni kandydaci są zapewne lepiej znani. Stosunkowo najrzadziej takie nastawienie prezentują mieszkańcy największych aglomeracji.

Tabela 13

Wielkość miejscowości	Czy w wyborach do rady Pana(i) miasta/gminy wolał(a)by Pan(i) głosować:		
	na kandydatów, na których głosował(a) Pan(i) w poprzednich wyborach samorządowych	na innych kandydatów niż w poprzednich wyborach samorządowych	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Wieś	25	50	25
Miasto do 20 tys. mieszkańców	24	50	26
- od 20 tys. do 100 tys.	19	44	37
- od 101 tys. do 500 tys.	19	46	36
- 501 tys. i więcej	15	54	31

Polacy są na ogół zadowoleni z miejscowości, w której obecnie mieszkają. Zdecydowana większość ankietowanych w mniejszym lub większym stopniu akceptuje swoje miejsce zamieszkania (88%, w tym 67% jest z niego w pełni zadowolonych).

Wśród problemów, które badanym najbardziej utrudniają życie w ich miejscowości, najczęściej wymieniano sytuację na lokalnym rynku pracy, czyli bezrobocie lub małe możliwości zatrudnienia. Często wskazywano na sytuację w służbie zdrowia i dostępność opieki lekarskiej. Relatywnie sporo kłopotów sprawia także stan dróg. Według ankietowanych niezbędne są zmiany w zakresie pomocy publicznej dla najuboższych, sytuacji mieszkaniowej oraz bezpieczeństwa obywateli.

Odchodzące władze samorządowe są oceniane krytycznie. O pracy radnych częściej wyrażano się raczej negatywnie niż pozytywnie. Więcej badanych uważa, że pieniądze, którymi dysponują samorządy, są wydawane w sposób niewłaściwy, niż jest przeciwnego zdania (odpowiednio: 41% i 29% wskazań). W porównaniu z rokiem 1993 wzrosły odsetki osób przekonanych, iż radni reprezentują wyłącznie własne interesy oraz że w samorządach

panuje nepotyzm, ponieważ radni dbają także o interesy swojej rodziny i znajomych. Zmalała natomiast liczba Polaków wierzących w sensowność idei samorządności i przekonanych, że radnym przyświeca przede wszystkim chęć pracy na rzecz wszystkich mieszkańców danej gminy czy miasta.

Zdaniem ankietowanych w ciągu ostatnich czterech lat jednoznacznie na korzyść zmienił się tylko wygląd ich miejscowości. Raczej pozytywnie ocenione zostały zmiany w zakresie utrzymania porządku, a więc czystości ulic i miejsc publicznych, a także dotyczące wywozu śmieci oraz ochrony środowiska naturalnego. W mijających czterech latach władze samorządowe raczej zbliżały się do rozwiązania problemu zaopatrzenia w wodę i budowy wodociągów, niż zaniedbywały te sprawy. Poprawę odnotowano również w komunikacji miejskiej, a także w zakresie kanalizacji.

W pozostałych dziedzinach życia społecznego ankietowani częściej konstatowali stagnację lub pogorszenie sytuacji. W ocenie Polaków najbardziej pogorszyła się sytuacja na lokalnym rynku pracy - aż 88% twierdzi, że w ich miejscowości trudniej jest obecnie o pracę niż cztery lata temu. Połowa badanych uważa także, że w tym okresie pogorszył się stan dróg. Blisko połowa ankietowanych konstatuje pogorszenie sytuacji w służbie zdrowia, a jedna trzecia w szkolnictwie i edukacji. Ponad jedna trzecia respondentów uważa, że pogorszyła się sytuacja w zakresie pomocy publicznej dla najuboższych. Nieco mniejszy odsetek sądzi, że w ostatnich czterech latach zmniejszyło się poczucie bezpieczeństwa obywateli. Niemal jedna czwarta ankietowanych konstatuje pogorszenie sytuacji mieszkaniowej w ich miejscowości.

Z deklaracji badanych wynika, że ponad dwie piąte wołałoby w jesiennych wyborach głosować na kandydatów niezwiązanych z obecnymi władzami gminy lub miasta, natomiast niespełna jedna czwarta chciałaby poprzeć obecne władze. Również zaufanie do działaczy samorządowych nie jest najwyższe - niemal połowa Polaków wołałaby głosować na innych kandydatów niż ci, których poparła w poprzednich wyborach.

Opracował

Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. Porozmawiajmy teraz o Pana(i) miejscowości i o tym, jak się tutaj żyje. Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a) czy też niezadowolony(a) z tego, że mieszka Pan(i) w tej miejscowości?

	(%)			
	Zadowolony(a)	Niezadowolony(a)	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	84	13	3	973
Płeć				
Mężczyźni	82	15	3	464
Kobiety	85	12	3	509
Wiek				
18-24 lat	73	24	2	150
25-34	79	18	3	176
35-44	82	15	3	172
45-54	86	9	5	204
55-64	93	6	1	107
65 lat i więcej	92	7	1	164
Miejsce zamieszkania				
Wies	82	15	3	363
Miasto do 20 tys.	83	13	4	122
20-100 tys.	87	11	1	180
101-500 tys.	81	17	2	192
501 tys. i więcej mieszk.	89	7	4	116
Wykształcenie				
Podstawowe	84	13	3	268
Zasadnicze zawodowe	83	14	4	254
Średnie	86	13	1	353
Wyższe	80	17	3	99
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	83	17	0	55
Prac. umysł. niż. szczebla	84	13	3	76
Pracownicy fiz.-umysł.	80	19	1	74
Robotnicy wykwalifikowani	81	15	4	77
Robotnicy niewykwalifik.	90	6	4	31
Rolnicy	81	17	2	49
Pracujący na własny rach.	87	8	4	43
Bierni zawodowo				
Rencisci	90	8	2	113
Emeryci	92	7	1	173
Uczniowie i studenci	72	28	0	58
Bezrobotni	75	20	5	170
Gospodynie domowe i inni	79	17	4	53
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	87	10	2	134
społ. właścicieli				
prywatnych i państwa	85	14	2	66
sekt. pryw. poza rolnict.	83	14	3	168
prywatnym gosp. rolnym	81	17	2	58
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	74	20	6	147
300-399	76	24	0	104
400-599	87	11	2	187
600-800	86	12	1	153
Powyżej 800 zł	85	11	3	155
Ocena własnych war. mater.				
Złe	78	18	4	330
Średnie	85	13	3	421
Dobre	91	8	1	221
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	83	16	1	64
Raz w tygodniu	87	10	3	482
1-2 razy w miesiącu	82	13	5	167
Kilka razy w roku	77	20	2	180
W ogóle nie uczestniczy	82	18	0	78
Poglądy polityczne				
Lewica	86	13	1	254
Centrum	86	12	3	252
Prawica	87	12	2	203
Trudno powiedzieć	78	17	5	262

Tabela 2. Patrząc z dalszej perspektywy - od roku 1989 - czy Pana(i) zdaniem, w Pana(i) miejscowości: 1 - zmieniło się na lepsze; 2 - praktycznie nie się nie zmieniło; 3 - zmieniło się na gorsze

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	41	25	29	5	973
Płeć					
Meężczyźni	42	25	28	5	464
Kobiety	40	25	30	6	509
Wiek					
18-24 lat	39	19	30	12	150
25-34	48	23	26	4	176
35-44	40	31	25	4	172
45-54	41	22	35	2	204
55-64	42	26	26	5	107
65 lat i więcej	34	30	29	7	164
Miejsce zamieszkania					
Wies	37	31	27	4	363
Miasto do 20 tys.	36	29	32	3	122
20-100 tys.	43	19	29	9	180
101-500 tys.	44	21	30	5	192
501 tys.i więcej mieszk.	48	19	26	7	116
Wykształcenie					
Podstawowe	30	29	35	6	268
Zasadnicze zawodowe	37	28	30	5	254
Średnie	48	21	25	6	353
Wyższe	57	19	22	2	99
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	62	16	23	0	55
Prac.umysł.niz.szczebła	55	15	27	3	76
Pracownicy fiz.- umysł.	51	23	20	6	74
Robotnicy wykwalifikowani	52	21	25	2	77
Robotnicy niewykwalifik.	44	27	30	0	31
Rolnicy	27	34	36	2	49
Pracujący na własny rach.	44	23	28	5	43
Bierni zawodowo					
Renciści	40	28	21	10	113
Emeryci	34	30	32	4	173
Uczniowie i studenci	44	26	19	11	58
Bezrobotni	26	25	40	8	170
Gospodynie domowe i inni	44	27	28	2	53
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	54	22	23	1	134
spółce właścicieli	48	21	27	4	66
prywatnych i państwa	53	17	26	4	168
sekt. pryw. poza rolnict.	26	36	36	2	58
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	27	25	43	5	147
300-399	36	24	32	7	104
400-599	41	28	29	3	187
600-800	50	19	25	7	153
Powyżej 800 zł	49	25	19	7	155
Ocena własnych war. mater.					
Złe	32	29	34	5	330
Średnie	40	24	31	5	421
Dobre	54	22	17	6	221
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	39	30	22	8	64
Raz w tygodniu	45	24	28	4	482
1-2 razy w miesiącu	37	27	32	4	167
Kilka razy w roku	39	23	31	7	180
W ogóle nie uczestniczy	33	29	28	10	78
Poglądy polityczne					
Lewica	47	22	27	4	254
Centrum	39	21	35	4	252
Prawica	49	27	20	6	203
Trudno powiedzieć	30	30	30	10	262

Tabela 3. W tym roku odbędą się nowe wybory samorządowe do rad gminnych, powiatowych i sejmików wojewódzkich. Czy Pana(ia) wybory te:
(%)

	interesują	nie interesują	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	42	54	4	972
Płeć				
Mężczyźni	44	52	4	464
Kobiety	40	56	4	508
Wiek				
18-24 lat	23	73	4	150
25-34	42	55	2	176
35-44	47	52	2	171
45-54	46	50	4	204
55-64	57	36	7	107
65 lat i więcej	39	55	6	164
Miejsce zamieszkania				
Wies	48	49	3	363
Miasto do 20 tys.	39	57	4	122
20-100 tys.	35	61	4	180
101-500 tys.	36	62	2	192
501 tys. i więcej mieszk.	49	43	8	116
Wykształcenie				
Podstawowe	35	59	6	268
Zasadnicze zawodowe	39	58	3	254
Średnie	44	53	3	353
Wyższe	61	36	3	98
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	60	36	4	54
Prac.umysł.niz.szczębla	45	53	1	76
Pracownicy fiz.-umysł.	31	64	6	74
Robotnicy wykwalifikowani	36	63	1	77
Robotnicy niewykwalifik.	49	51	0	31
Rolnicy	65	32	3	49
Pracujący na własny rach.	63	37	0	43
Bierni zawodowo				
Rencisci	40	52	8	113
Emeryci	47	48	5	173
Uczniowie i studenci	36	64	0	58
Bezrobotni	30	65	5	170
Gospodynie domowe i inni	37	61	2	53
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	53	44	3	133
społce właścicieli				
prywatnych i państwa	44	54	2	66
sekt. pryw. poza rolnict.	39	59	2	168
prywatnym gosp. rolnym	60	35	5	58
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	34	62	4	147
300-399	34	58	8	104
400-599	46	51	3	187
600-800	40	57	3	153
Powyżej 800 zł	54	44	2	154
Ocena własnych war. mater.				
Złe	40	56	4	330
Średnie	42	54	4	421
Dobre	46	51	3	221
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	45	49	6	64
Raz w tygodniu	45	53	3	482
1-2 razy w miesiącu	41	53	6	167
Kilka razy w roku	40	56	5	180
W ogóle nie uczestniczy	33	65	2	78
Poglądy polityczne				
Lewica	48	49	3	254
Centrum	48	49	2	252
Prawica	50	47	2	203
Trudno powiedzieć	24	69	7	261

Tabela 4. Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają **wybory prezydenckie**? 1 - Bardzo ważne i raczej ważne (łącznie); 2 - Raczej mało ważne i praktycznie bez znaczenia (łącznie)
(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	76	22	2	972
Płeć				
Mężczyźni	75	24	1	464
Kobiety	77	20	3	508
Wiek				
18-24 lat	80	20	0	150
25-34	76	24	1	176
35-44	76	24	1	171
45-54	74	23	3	204
55-64	72	25	3	107
65 lat i więcej	77	18	6	164
Miejsce zamieszkania				
Wies	73	24	3	363
Miasto do 20 tys.	73	27	1	122
20-100 tys.	79	19	2	180
101-500 tys.	78	20	2	192
501 tys. i więcej mieszk.	80	20	1	116
Wykształcenie				
Podstawowe	71	24	5	268
Zasadnicze zawodowe	79	21	0	254
Średnie	76	23	1	353
Wyższe	80	17	3	98
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	79	19	2	54
Prac.umysł.hiz.szczębla	74	25	1	76
Pracownicy fiz.- umysł.	75	25	0	74
Robotnicy wykwalifikowani	75	25	0	77
Robotnicy niewykwalifik.	66	34	0	31
Rolnicy	82	16	2	49
Pracujący na własny rach.	74	22	4	43
Bierni zawodowo				
Renciści	67	26	7	113
Emeryci	77	19	4	173
Uczniowie i studenci	96	4	0	58
Bezrobotni	75	24	1	170
Gospodynie domowe i inni	73	26	1	53
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	77	22	1	133
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	73	27	0	66
sekt. pryw. poza rolnict.	73	25	2	108
prywatnym gosp. rolnym	84	16	0	58
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	77	22	1	147
300-399	71	27	2	104
400-599	76	21	3	187
600-800	82	16	2	153
Powyżej 800 zł	78	21	1	154
Ocena własnych war. mater.				
Złe	76	22	2	330
Średnie	74	23	3	421
Dobre	80	19	1	221
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	76	21	3	64
Raz w tygodniu	74	24	2	482
1-2 razy w miesiącu	73	24	3	167
Kilka razy w roku	81	18	1	180
W ogóle nie uczestniczy	82	14	4	78
Poglądy polityczne				
Lewica	83	17	0	254
Centrum	75	24	1	252
Prawica	78	22	0	203
Trudno powiedzieć	69	25	6	261

Tabela 5. Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają wybory do Sejmu i Senatu? 1 - Bardzo ważne i raczej ważne (łącznie); 2 - Raczej mało ważne i praktycznie bez znaczenia (łącznie)
(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	75	21	4	971
Płeć				
Mężczyźni	76	22	2	464
Kobiety	75	19	6	507
Wiek				
18-24 lat	81	18	1	150
25-34	77	21	1	176
35-44	74	25	1	170
45-54	70	22	8	204
55-64	74	23	3	107
65 lat i więcej	76	14	11	164
Miejsce zamieszkania				
Wies	74	19	8	362
Miasto do 20 tys.	71	27	2	122
20-100 tys.	77	20	3	180
101-500 tys.	77	20	3	192
501 tys. i więcej mieszk.	78	20	2	116
Wykształcenie				
Podstawowe	72	18	10	267
Zasadnicze zawodowe	74	23	3	254
Średnie	77	21	2	353
Wyższe	79	18	3	98
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	83	17	0	54
Prac. umysł. fiz. szczerbła	71	27	2	76
Pracownicy fiz.- umysł.	77	23	0	74
Robotnicy wykwalifikowani	75	24	0	77
Robotnicy niewykwalifik.	47	46	6	31
Rolnicy	85	10	5	49
Pracujący na własny rach.	76	13	11	43
Bierni zawodowo				
Renciści	70	22	8	113
Emeryci	77	15	8	173
Uczniowie i studenci	94	6	0	58
Bezrobotni	73	22	5	170
Gospodynie domowe i inni	69	31	1	52
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	80	19	1	133
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	63	36	1	66
sekt. pryw. poza rolnict.	73	23	4	108
prywatnym gosp. rolnym	83	11	6	58
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	75	16	9	146
300-399	78	20	2	104
400-599	74	22	4	187
600-800	79	18	3	153
Powyżej 800 zł	77	21	2	154
Ocena własnych war. mater.				
Złe	73	22	5	330
Średnie	75	20	5	420
Dobre	80	19	2	221
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	68	20	11	64
Raz w tygodniu	76	21	3	481
1-2 razy w miesiącu	71	21	7	167
Kilka razy w roku	77	20	2	180
W ogóle nie uczestniczy	82	13	5	78
Poglądy polityczne				
Lewica	83	16	1	254
Centrum	76	23	1	252
Prawica	80	19	1	203
Trudno powiedzieć	64	23	13	260

Tabela 6. Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają wybory samorządowe? 1 - Bardzo ważne i raczej ważne (łącznie); 2 - Raczej mało ważne i praktycznie bez znaczenia (łącznie)
(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	69	26	5	972
Płeć				
Meżczyźni	70	28	3	464
Kobiety	68	25	7	508
Wiek				
18-24 lat	72	26	1	150
25-34	67	30	2	176
35-44	70	28	1	171
45-54	66	26	7	204
55-64	71	25	4	107
65 lat i więcej	67	20	13	164
Miejsce zamieszkania				
Wies	72	20	8	363
Miasto do 20 tys.	66	32	2	122
20-100 tys.	68	28	4	180
101-500 tys.	65	32	3	192
501 tys. i więcej mieszk.	71	27	3	116
Wykształcenie				
Podstawowe	66	22	12	268
Zasadnicze zawodowe	68	29	3	254
Średnie	70	28	2	353
Wyższe	75	23	2	98
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	70	30	0	54
Prac.umysł.hiz.szczębia	69	30	1	76
Pracownicy fiz.- umysł.	65	34	1	74
Robotnicy wykwalifikowani	75	25	0	77
Robotnicy niewykwalifik.	41	53	6	31
Rolnicy	85	10	5	49
Pracujący na własny rach.	72	20	8	43
Bierni zawodowo				
Renciści	65	26	9	113
Emeryci	68	21	11	173
Uczniowie i studenci	83	17	0	58
Bezrobotni	70	25	5	170
Gospodynie domowe i inni	52	43	5	53
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	77	22	1	133
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	59	41	0	66
sekt. pryw. poza rolnict.	66	31	3	108
prywatnym gosp. rolnym	79	13	9	58
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	72	20	8	147
300-399	68	28	4	104
400-599	69	28	3	187
600-800	70	26	4	153
Powyżej 800 zł	73	23	3	154
Ocena własnych war. mater.				
Złe	70	26	5	330
Średnie	69	26	6	421
Dobre	68	28	4	221
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	68	24	8	64
Raz w tygodniu	72	24	4	482
1-2 razy w miesiącu	63	29	8	167
Kilka razy w roku	68	29	2	180
W ogóle nie uczestniczy	63	29	8	78
Poglądy polityczne				
Lewica	76	23	1	254
Centrum	75	24	1	252
Prawica	70	28	2	203
Trudno powiedzieć	56	30	15	261

Tabela 7. Czyje przede wszystkim potrzeby i interesy reprezentuje, Pana(i) zdaniem, większość radnych w Pana(i) mieście/gminie? 1 - Interesy ludzi, którzy na nich głosowali; 2 - Interesy całego państwa; 3 - Interesy swojej partii lub ugrupowania politycznego; 4 - Interesy swoich znajomych, kolegów lub krewnych; 5 - Swoje własne interesy; 6 - Interesy wszystkich mieszkańców miasta/gminy (%)

	1	2	3	4	5	6	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	6	1	15	17	29	15	18	973
Płeć								
Meżczyźni	6	1	16	17	31	14	15	464
Kobiety	5	0	14	17	27	15	21	509
Wiek								
18-24 lat	7	0	17	22	37	6	11	150
25-34	6	1	19	17	27	18	12	176
35-44	4	1	13	19	36	14	12	172
45-54	4	0	18	15	27	16	20	204
55-64	6	2	11	17	27	20	18	107
65 lat i więcej	8	0	10	14	20	15	33	164
Miejsce zamieszkania								
Wies	9	0	6	19	26	22	18	363
Miasto do 20 tys.	4	2	11	24	35	9	15	122
20-100 tys.	4	1	23	13	23	14	23	180
101-500 tys.	5	1	23	13	36	6	16	192
501 tys. i więcej mieszk.	3	0	21	18	29	13	16	116
Wykształcenie								
Podstawowe	7	1	8	15	31	15	23	268
Zasadnicze zawodowe	6	1	9	19	30	15	20	254
Średnie	4	1	22	18	29	14	12	353
Wyższe	8	0	25	14	21	15	18	99
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	1	0	28	16	23	15	17	55
Prac.umysł.hiz.szczębla	5	1	28	18	19	20	9	76
Pracownicy fiz.- umysł.	0	0	14	17	33	22	13	74
Robotnicy wykwalifikowani	5	2	14	12	34	14	19	77
Robotnicy niewykwalifik.	8	0	14	32	22	18	7	31
Rolnicy	3	0	7	18	36	21	14	49
Pracujący na własny rach.	3	0	25	15	41	4	11	43
Bierni zawodowo								
Renciści	7	1	11	15	19	18	29	113
Emeryci	9	1	12	17	22	15	24	173
Uczniowie i studenci	9	0	28	16	29	6	12	58
Bezrobotni	7	1	8	20	38	10	15	170
Gospodynie domowe i inni	3	0	12	11	35	14	24	53
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	4	0	20	14	24	20	18	134
społce właścicieli	3	0	21	16	35	13	11	66
prywatnych i państwa	4	1	22	19	29	13	12	168
sekt. prtyw. poza rolnict.	3	0	7	19	33	23	15	58
prywatnym gosp. rolnym								
Dochody na jedną osobę								
Do 299 zł	8	2	6	18	35	15	16	147
300-399	11	0	13	23	33	12	9	104
400-599	5	1	15	13	29	18	18	187
600-800	3	0	20	16	26	14	21	153
Powyżej 800 zł	6	0	26	16	20	14	18	155
Ocena własnych war. mater.								
Złe	5	1	9	17	39	10	19	330
Średnie	7	1	15	18	24	16	19	421
Dobre	4	0	23	15	23	20	15	221
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	3	1	7	14	21	22	31	64
Raz w tygodniu	7	0	14	18	25	18	18	482
1-2 razy w miesiącu	3	1	14	18	36	12	17	167
Kilka razy w roku	5	1	19	16	35	9	15	180
W ogóle nie uczestniczy	9	0	18	15	31	7	19	78
Poglądy polityczne								
Lewica	5	1	20	19	32	11	12	254
Centrum	8	1	17	14	25	19	16	252
Prawica	6	0	16	18	28	17	15	203
Trudno powiedzieć	4	1	8	18	30	12	28	262

Tabela 8. Czy, Pana(i) zdaniem, pieniądze, którymi dysponują władze
Pana(i) gminy/miasta są właściwie wydawane czy też nie?
(%)

	Właściwie	Niewłaściwie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	29	41	30	972
Płeć				
Mężczyźni	32	44	25	464
Kobiety	27	39	34	508
Wiek				
18-24 lat	24	53	23	150
25-34	28	48	25	176
35-44	27	48	25	171
45-54	38	38	24	204
55-64	31	31	38	107
65 lat i więcej	26	26	48	164
Miejsce zamieszkania				
Wies	35	40	25	363
Miasto do 20 tys.	17	50	33	122
20-100 tys.	31	30	39	180
101-500 tys.	25	45	30	192
501 tys. i więcej mieszk.	26	46	28	116
Wykształcenie				
Podstawowe	21	40	39	268
Zasadnicze zawodowe	28	46	26	254
Średnie	35	39	26	353
Wyższe	33	39	28	98
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	33	38	30	54
Prac. umysł. i fiz. szczebla	29	49	22	76
Pracownicy fiz. i umysł.	26	49	25	74
Robotnicy wykwalifikowani	34	45	21	77
Robotnicy niewykwalifik.	27	41	32	31
Rolnicy	30	46	24	49
Pracujący na własny rach.	26	51	23	43
Bierni zawodowo				
Renciści	35	28	37	113
Emeryci	29	31	40	173
Uczniowie i studenci	40	30	30	58
Bezrobotni	20	57	24	170
Gospodynie domowe i inni	30	29	41	53
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	31	37	32	133
społec. właścicieli	27	49	25	66
prywatnych i państwa	31	48	20	168
sekt. pryw. poza rolnict.	32	44	24	58
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	26	56	18	147
300-399	31	42	27	104
400-599	32	43	25	187
600-800	30	32	38	153
Powyżej 800 zł	38	31	31	154
Ocena własnych war. mater.				
Złe	24	48	29	330
Średnie	29	41	30	421
Dobre	37	31	31	221
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	28	39	34	64
Raz w tygodniu	36	38	26	482
1-2 razy w miesiącu	22	46	31	167
Kilka razy w roku	25	41	34	180
W ogóle nie uczestniczy	13	48	39	78
Poglądy polityczne				
Lewica	31	43	26	254
Centrum	34	44	22	252
Prawica	34	39	27	203
Trudno powiedzieć	19	38	43	261